

RAN-2101000402010001
M.A. (Part-II) (External) Examination March - 2026
Sanskrit Paper-6 : Classical Literature and Prose
हर्षचरितम्-बाण, शिवमहिम्नस्तोत्र-पुष्पदन्त, मेघदूत-कालिदास
Time: 3 Hours]
[Total Marks: 100

સૂચના : / Instructions (1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી. Fill up strictly the above details on your answer book.	Seat No.: Student's Signature
--	--

પ્ર-1. અ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (ગમે તે પાંચ) 20

Write answer in short (any five)

- 1) ‘હર્ષચરિત’ ના આરંભમાં કવિ બાણ કોની સ્તુતિ કરે છે. અને સ્તુતિમાં ભગવાનને કોના જેવા શોભતા બતાવ્યા છે?
Whom is worshiped by poet baan in the begining of the ‘હર્ષચરિત’.
- 2) વત્સવંશમાં કુબેર રાજાને કેટલા પુત્રો હતા? તેના નામ આપો?
How many sons have the king kuber in Vatshannsh? Give their name.
- 3) સરસ્વતીના પુત્રનું નામ શું હતું? અને કયા વંશનો સ્થાપક કહેવાયો?
What is the name of Sarswati's son? and which lineage is called the establisher?
- 4) શિવના જીવન નિર્વાહ માટેના સાધનો જણાવો.
How many names are there of Shiva's livelihood.
- 5) શિવને માટે ‘હર હર’ શબ્દ શા માટે વપરાયો છે?
Why is the word ‘હર હર’ used for Shiva?
- 6) ત્રિપુરારિએ કેટલાં નગરનો નાશ કર્યો હતો?
How many places were destroyed by Trpurari ?
- 7) કાલિદાસે કેટલાં મહાકાવ્યોની રચના કરી છે. તેના નામ આપો.
How many epic poems were compare by Kalidasa ?

પ્ર-2. અ) નીચેના ગદ્યખંડનો અનુવાદ કરો. (કોઈપણ એક) 04

Translate prose passages (any one)

- 1) પુરા કિલ ભગવાન્સ્વલોકમધિતિષ્ઠનપરમેષ્ઠી વિકાસિની પદ્યવિષ્ટે સમુપવિષ્ટઃ સુનાસીરપ્રમુખૈર્ગીર્વાણૈઃ પરિવૃતો બ્રહ્મોઘ્ઃ કથાઃ કુર્વન્નન્યાશ્ચ નીરવઘા વિધાગોષ્ઠીર્ભાવયન્કદાચિદાસાજ્ઞેક્રે । તથાસીનં ચ તં ત્રિભુવનપ્રતીક્ષ્યં મનુદક્ષચાક્ષુષપ્રભૃતયઃ પ્રજાપતયઃ સર્વે ચ સપ્તર્ષિપુરઃસરા મહર્ષયઃ સિષેવિરે । કેચિદ્વચઃ સ્તુતિચતુરાઃ સમુદચારયન્ । કેચિદપચિતિમાજ્ઞિ યજૂષ્યપઠન । કેચિત્પ્રશંસાસામાનિ સામાનિ જગુઃ । અપરે વિવૃતક્રતુક્રિયાતન્ત્રાન્મન્ત્રાન્વ્યચચક્ષિરે । વિઘાવિસંવાદકૃતા તત્ર તેષામન્યોન્યસ્ય વિવાદાઃ પ્રાદુરભવન્ ।

- 2) ततो 'मर्षय भगवन अभूमिरेषा शापस्य' इत्यनुनाथ्यमानाङ्पि विबुधैः उपाध्याय, स्खलितमेकं क्षमस्व इति बद्धाज्जलिपुटैः प्रसाधमननोङ्पि स्वशिष्यैः 'पुत्र मा कथास्तपसःप्रत्यूहम् इति निवार्यमाणोऽप्यत्रिणा, रोषावेशविवशो दुर्वासाः' दुर्विनीते,। व्यपनयामि ते विधाजनितामुन्नतिमिमाम्, अधान्तादगच्छ मर्त्यलोकम्' इत्युक्त्वा तच्छापोदकं विससर्ज । प्रतिशापदानोघतां सावित्रीम् 'सखि, संहर रोषम्, असंस्कृतमतयोऽपि जात्यै व दिजन्मानो माननीयाः' इत्यभिदधाना सरस्वत्यैव न्यवारयत् । अथ तां तथा शप्तां सरस्वती द्रष्टुं वा पितामहौ भगवोन्कमलोत्ततिलगमृणालसूत्रामिव धवलयज्ञोपवीतिनीं तनुमुद्वहन।

બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકોનો અનુવાદ કરો.

08

Translate any two verses from the following.

- 1) मधुस्फीता वाचः परमममृतं निर्मितवत-
स्तव ब्रह्मन्किं वागपि सुरगुरोर्विस्मय पदम् ।
मर्मत्वेतां वाणीं गुणकथन पुण्येन भवतः
पुनानीत्यर्थेऽस्मिन् पुरमथन बुद्धिव्यवसिता ॥
- 2) असितगिरिसमं स्यात्कज्जलं सिंधुपात्रे
सुरतरुवरशाखा लेखनी पत्रमुर्वी ।
लिखति यदि गृहीत्वा शारदा सर्वकालं
तदपि तव गुणानामिश पारं न याति ॥
- 3) तस्य स्थित्वा कथमपि पुरः कौतुकधानहेतो-
रन्तर्बाष्पश्चिरमनुचरो राजराजस्य दध्यौ ।
मेघालोके भवति सुखिनोऽप्यन्यथावृत्ति चेतः
कन्ठाश्लेषप्रणयिर्नि जने किं पुनर्दूरसंस्थे ॥
- 4) नीपं दृष्ट्वा हरितकपिशं केसरैरर्धरुढै-
राविर्भूतप्रथममुकुलाः कन्दलीश्चानुकच्छम् ।
दग्धारण्येष्वधिकसुरभि गन्धमाघाय चोव्याः
सारङ्गास्ते नवजलमुचः सूचविष्यन्ति मार्गम् ॥

ક) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે સંદર્ભ સમજાવો.

08

Explain any two of the following references.

- 1) अनाख्यातः सतां मध्ये कविश्चौरो विभाव्यते ।
- 2) ननु धृष्टा मुखरता भवति ।
- 3) स्मरः स्मर्तव्यात्मा नहि वशिषु पथ्यः परिभवः ।
- 4) स्त्रीणामाधं प्रणयवचनं विभ्रमो हिप्रयेषु ।

પ્ર-3.

‘હર્ષચરિત’ ને ઐતિહાસિક કાવ્ય તરીકે મૂલ્યાંકન કરો.

20

Evaluate “harshacharitam” as a historical poem.

અથવા/OR

કવિ બાણભટ્ટે કરેલું પૂર્વસૂરી વંદનાની ચર્ચા કરા.

Discuss salutation to predecessors circle of banbhattacha.

પ્ર-4. ‘શિવમહિમ્ન’ સ્તોત્રોનો મહિમા તમારા શબ્દોમાં જણાવા. 20
The high derotion of pushpadant.

અથવા/OR

મેઘ દૂતનું એક દૂતકાવ્ય તરીકે મૂલ્યાંકન કરા.

Explain the nature of yaksha’s request to meghna in meghdoot kavya.

પ્ર-5. ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે બે) 20
Write short notes (Any two).

- 1) બાણનું પ્રકૃતિ વર્ણન.
Description of arrows.
 - 2) સરસ્વતી અવતરણ વર્ણન.
Saraswati Quotes description.
 - 3) મેઘદૂતે મેઘવર્ણનાનિ।
 - 4) પુષ્પદંતની ઉત્કટભક્તિ.
The high devotion of pushpadant.
-